

Otar

januari-februari 2008

Jaargang 89

Uitgave onder licentie van de Vereniging
van Waterstaatkundige
Ambtenaren van de Rijkswaterstaat

Voor managers beheer en onderhoud infrastructuur bij overheid en bedrijfsleven

- Rivier krijgt ruimte in Zuiderklipproject
- Lodewijk de Waal gaat files oplossen
- Roertunnel bijna klaar

Project Zuiderklip:

Extra ruimte voor rivier en een nieuwe loot aan de Biesbosch

foto: Ton Peetstra

Tekst: Olav Lammers

Ruimte voor de rivier. Na de bijna-dijkdoorbraken in de jaren negentig was het wel duidelijk dat alleen het ophogen van dijken onvoldoende soelaas biedt om ons land te beschermen tegen de te verwachten toenemende rivierafvoeren. Rivieren moeten de ruimte krijgen om op piekmomenten het water binnen de dijken te houden. Overal langs de stroomgebieden van de rivieren wordt extra ruimte gezocht. Niet altijd even makkelijk, maar door verschillende functies van landgebruik te combineren, ontstaan schitterende natuurgebieden waar het water weer helemaal tot zijn recht komt.

Zo ook aan de oostrand van de Biesbosch. Daar wordt op dit moment hard gewerkt om de 360 hectare grote polder Zuiderklip weer terug te geven aan de natuur en dus het water. Het wordt een zoetwater getijdengebied met voorzieningen voor extensieve recreatie. Bij hoogwater vormt de polder tevens een buffer voor het overvloedige water.

Nieuwe krekken

Aan twee kanten wordt in de dijken rond het gebied een bres geslagen. Daar tussenin worden binnen de polder geulen, of beter gezegd krekken, gegraven. Aan de oostzijde takken zij aan op krekken die in contact staan met de Bergsche Maas en aan de westzijde stromen zij uit richting Hollandsch Diep. Op die manier kan er meer water door de Biesbosch stromen, waardoor bij hoogwater de Bergsche Maas vijf centimeter minder opstuwt.

“Het wordt een schitterend gebied,” zegt een enthousiaste Huibert van der Ven Jr. van Aannemingsbedrijf G. van der Ven B.V. uit Brakel. Dit veertig jaar oude bedrijf is gespecialiseerd in natuurontwikkeling, met name grondwerk en waterbouwkundige klussen en is actief in Midden- en Zuid-Nederland. “We hebben al van alles gedaan op dit gebied, maar deze klus is een voorbeeld van de filosofie

De Schotse Hooglanders kijken toe hoe 'hun gebied' wordt aangepakt.

van ons bedrijf, het ontzorgen van onze opdrachtgevers. Het betreft een design- en constructiecontract, waarin wij zowel ontwerp als uitvoering voor onze rekening hebben genomen. Op deze manier wordt de opdrachtgever van A tot Z ontzorgt.”

Plan van Aanpak

Van der Ven had zich in 2006 ingeschreven voor de opdracht van de eigenaar van de polder Zuiderklip, de Dienst Landelijk Gebied (DLG). “Op basis van een vraagspecificatie is bij

inschrijving naast de traditionele prijs ook een compleet Plan van Aanpak ingediend. Op basis van de score van het plan, heeft DLG het project aan ons gegund. Na opdracht zijn wij – samen met onze adviseur RPS BCC – enkele maanden intensief bezig geweest met het opstellen van de uiteindelijke werkplannen en werktekeningen. Een behoorlijke klus, waarbij veel geïnventariseerd en gerekend moest worden. Maar in het najaar van 2006 konden we aan de slag.”

In de polder worden ook verschillende intergetijdzones aangebracht waarin, afhankelijk van de optredende waterstanden, verschillende biotopen voor flora en fauna ontstaan.

Alles over water

Eerst moest al het zware materieel per schip vanaf Werkendam naar de polder worden vervoerd, want Zuiderklip is uitsluitend over het water te bereiken. Dat betekent dat ook het personeel elke dag heen en weer gevaren moet worden. "Heel apart en we werken de hele dag in een schitterende omgeving die wij alleen maar nog mooier mogen maken," vertelt Van der Ven.

Drinkwaterspaarbekken

De Zuiderklip maakt deel uit van het buitendijkse natuurgebied de Biesbosch en is omringd door dijken die het gebied beschermen tegen hoog water tot circa NAP + 3 m. De polder was lange tijd gereserveerd voor een vierde drinkwaterspaarbekken, maar die capaciteit bleek op termijn overbodig. Tot voor kort werd het gebied gebruikt voor akkerbouw en veeteelt. Huibert van der Ven Jr, die tevens projectleider van de Zuiderklip is, vertelt dat de

polder is opgedeeld in vier deelpolders: Kwestieus, Turfzakken, Lepelaar en de Plomp. Met het doorsteken van de keringen en het graven van de geulen, wordt het bestaan van de laatste drie polders opgeheven.

Fase 1 gereed

"We werken de hele dag in een schitterende omgeving die wij alleen maar nog mooier mogen maken"

Dwars door het gebied loopt een omdijkte oude kreek, het Gat van Zuiderklip. De werkzaamheden – die in de loop van 2008 moeten zijn afgerond – vallen in drie fasen uiteen. Vorige maand werd de eerste fase afgesloten. Dat betreft de polder Turfzakken ten

westen van het Gat van Zuiderklip, waar de benedenloop van de hoofdgeul al is aangelegd en de westelijke dijk al over een breedte van 625 meter is afgegraven. In de tweede en derde fase worden de hoofdgeulen en nevengeulen ten oosten van het Gat van Zuiderklip – dat moet worden gekruist – gegraven om vervolgens, op het allerlaatste moment op twee plaatsen in de oostelijke dijk twee bressen van zo'n 300 meter aan te brengen. Vanaf dat moment is de gehele verbinding gelegd en kan het water van de Bergsche Maas vrij door de Zuiderklip stromen.

Zoetwater getijdenlandschap

Van der Ven: "Behalve het graven van de geul, worden door ons in de polder ook verschillende niveaus aangebracht waarin, afhankelijk van de optredende waterstanden, verschillende biotopen voor flora en fauna ontstaan, waaronder 50 hectare fourageergebied voor ganzen. Het wordt hoofdzakelijk een

Het gebied Zuiderklip

combinatie van zoet klei-oermoeras en zoetwater getijdenlandschap dat dagelijks onder invloed staat van het getij. Dat zal vooral gaan optreden als de Haringvlietsluizen op een kier worden gezet.“

Dat gebeurt dit jaar al bij wijze van proef, waardoor de zout-zoetgrens wordt verschoven. De maatregel heeft echter nog geen effect op het huidige getij in de Biesbosch. Wanneer de proef gunstig verloopt, zullen de deuren in 2015 waarschijnlijk verder worden opengezet en neemt de getijslag in de Biesbosch toe van circa 30 centimeter tot rond circa een meter (zogenaamd getemd getij).

Grondverzet puzzel

Met het graven van de geulen en het creëren van verschillende niveaus in de polder, moet in totaal meer dan 600 duizend m³ grond worden verzet, die binnen de polder moet worden 'hergebruikt' (gesloten grondbalans). Van der Ven: “Dat was nog een behoorlijke, maar interessante puzzel. Eerst hebben we een onderzoek moeten doen naar de soorten en hoeveelheden bodemmaterialen die in het projectgebied voorhanden zijn. Daarna was het een kwestie van een logistiek plan opstellen om te zorgen dat

de juiste materialen in de juiste volgorde op de juiste plek komen waarbij de transportafstanden zo klein mogelijk gehouden worden. Op basis daarvan zijn transportbanen aangelegd die tot wel een kilometer lang zijn.”

Grote terp

De bodem van Zuiderklip bestaat voornamelijk uit kleilig en zanderig materiaal. Met de zanderige grond wordt in de zuidwesthoek een enorme terp opgeworpen, waarop een vegetatie van bloemrijk grasland moet ontstaan. Daarnaast kan deze terp, samen met de overige terpen in het gebied, bij hoog water door de dieren (zoals Schotse Hooglanders) als toevluchtsoord worden gebruikt. De kleilige grond wordt voor een deel voor (re)constructie van dijken aangewend. Zo wordt in polder Lepelaar een overstroombare kade aangebracht waardoor de achterliggende graslandpolder pas in het uiterste geval onder water komt. Daarnaast gebruikt het aannemersbedrijf Van der Ven de kleilige grond voor de afdekking van een saneringslocatie in polder De Lepelaar. Ook in het Gat van Zuiderklip dient een grote waterbodemsanering te worden uitgevoerd. Hiervoor beschikt Van der Ven over het certificaat BRL 7003.

Naast natuur- en waterbergingsdoelen

is het project verder gericht op het versterken van cultuurhistorische en landschappelijke waarden en het ontwikkelen van natuurgerichte recreatie. Van der Ven: “Wij doen ook alle civiele werken in de Zuiderklip, zoals de aanleg van wandelpaden, banken, informatieborden, de bouw van windmolens, een uitkijktoren en een vogelobservatiepost.

Ecologische begeleiding

Om de huidige aanwezige natuur zo min mogelijk te beschadigen, vindt voortdurend ecologische begeleiding plaats. Hiertoe behoorde ook het vangen van modderkruipers, vertelt Van der Ven. “Voordat wij met het grote graafwerk konden beginnen, waren wij verplicht deze bijzondere en beschermde diersoort zoveel mogelijk te vangen en elders in een geschikte omgeving weer terug te zetten. Dat ging allemaal met het handje en schepnetten, maar het is ons na behoorlijk wat tijd wel gelukt bijna 1600 van die schitterende beestjes een veilig heenkomen te bieden,” zegt de projectleider die, wanneer zijn mannen en materieel het gebied definitief hebben verlaten, zeker nog verschillende keren op de door hem zelf aangelegde struipaden in dit nieuwe stuk Biesbosch te vinden zal zijn. ■

inspireren
motiveren
vertrouwen
innoveren
bouwen
construeren

Techniek en Natuur, Land en Water, Vertrouwen en Vakmanschap zijn kernbegrippen van Van der Ven. Van der Ven is een solide en dynamische aannemer, met een innovatie werkwijze is zij een goede basis voor de toekomst. Al meer dan 40 jaar worden de meest uiteenlopende werkzaamheden uitgevoerd voor gerenomeerde opdrachtgevers. **Samenwerken is ons doel niet ons middel.**